

วัดสุทัศนเทพวราราม

ประวัติความเป็นมา

วัดสุทัศนเทพวราราม พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดให้สถาปนาเมื่อปีพุทธศักราช ๒๓๕๐ เดิมพระราชทานนามว่า **วัดมหาสุทธาวาส** โปรดให้สร้างพระวิหารขึ้นก่อนเพื่อประดิษฐาน**พระศรีศากยมุนี** (พระโต) ซึ่งอัญเชิญมาจากพระวิหารหลวงวัดมหาธาตุ จังหวัดสุโขทัย เริ่มก่อรากพระวิหารจนถึงประดิษฐานพระศรีศากยมุนี แล้วก็สิ้นรัชกาล ยังมีได้ถวายเป็นสังฆาราม เรียกกันสามัญขณะนั้นว่า **วัดพระโตบ้าง วัดพระใหญ่** หรือ**วัดเสาชิงช้าบ้าง**

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยโปรดให้สร้างต่อ ในระหว่างปีพุทธศักราช ๒๓๕๔-๒๓๕๖ การสร้างพระวิหารนั้นทรงพระราชศรัทธาจำหลักบานประตูด้วยพระองค์เอง แต่สิ้นรัชกาลเสียก่อนที่งานก่อสร้างจะสำเร็จ

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้ดำเนินการสร้างจนแล้วเสร็จ โดยสร้างพระระเบียง พระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ หล่อพระประธานในพระอุโบสถ บรรจุพระบรมธาตุ หล่อพระเจดีย์ และสร้างกุฏิ เสนาสนะ แล้วถวายเป็นสังฆาราม การก่อสร้างเสร็จบริบูรณ์ในปีพุทธศักราช ๒๓๙๐ โปรดให้ มีงานฉลองสมโภชพระอาราม พระราชทานนามว่า **วัดสุทัศนเทพวราราม** และปรากฏในจดหมายเหตุ เรียกว่า **วัดสุทัศนเทพาราม** อีกนามหนึ่ง

สมัยรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงบูรณะและสร้างสิ่งอื่น ๆ ในพระอารามอีก ทั้งได้พระราชทานนามพระประธานในพระวิหารว่า **พระศรีศากยมุนี** พระประธาน ในพระอุโบสถว่า **พระพุทธตรีโลกเชษฐ์** และพระประธานในศาลาการเปรียญว่า **พระพุทธเสฏฐมุนี**

วัดสุทัศนเทพวราราม สร้างตามผังที่เป็นพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย แบ่งอาณาบริเวณ ออกเป็น ๒ เขต คือ เขตพุทธาวาสอยู่ทางทิศเหนือ ประกอบด้วย พระอุโบสถ พระวิหาร พระระเบียง วิหารทิศ ศาลาราย และ ลัตตมหาสถาน เขตสังฆาวาสอยู่ทางทิศใต้ ประกอบด้วย กุฏิ เสนาสนะ ศาลาการเปรียญ และหอรบขัง

สถานะและที่ตั้ง

วัดสุทัศนเทพวราราม เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรมหาวิหาร ตั้งอยู่เลขที่ ๑๔๖ แขวงเสาชิงช้า เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีที่ดินตั้งวัด เนื้อที่ ๒๕ ไร่ ๒ งาน

สิ่งสำคัญในพระอาราม

พระอุโบสถ เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน หลังคามุงกระเบื้อง ประดับช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ สร้างขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช ๒๓๗๗ ผูกพัทธสีมาเมื่อปีพุทธศักราช ๒๓๖๙ สมัยรัชกาลที่ ๓ โดยมีพระยา ศรีพิพัฒน์รัตนราชโกษา เป็นแม่กองงาน พร้อมด้วยพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทักษ์เทเวศร์ เป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง ผนังภายในมีภาพจิตรกรรมฝีมือช่างสมัยรัชกาลที่ ๓ ซึ่งเป็นจิตรกรชั้นครู ผนังด้านหน้าพระประธานเขียนภาพมารผจญ ผนังชั้นบนเหนือหน้าต่างเขียนภาพพระปฐมสมโพธิ ผนังระหว่างช่องหน้าต่างเขียนภาพประวัติ พระปัจเจกพุทธเจ้า ผนังส่วนใต้หน้าต่างเขียนภาพ ที่สถิตของเทพ คนธรรพ์ วิยาธร ยักษ์ นาค ครุฑ และที่อยู่ของสัตว์หิมพานต์ตระกูลต่าง ๆ ผนังซอก หน้าต่างเขียนภาพเรื่องรามเกียรติ์ บานหน้าต่าง เขียนภาพสวรรค์และเทพเจ้าผู้มเหสักข์ บานประตู เขียนภาพเทพเจ้าผู้มเหสักข์ ชุ่มประตุและหน้าต่าง เป็นชุ่มยอดที่มีลักษณะงดงาม

รอบพระอุโบสถมีซุ้มเสมาเป็นทรงมณฑป ยอดพระเจดีย์ ตั้งอยู่บนกำแพงแก้ว ๘ ซุ้ม ใบเสมาคู่ เป็นหินอ่อนสีเทาสภาพชำรุด ๓ เศียร วงชูดอกบัวตูม เศียรละ ๑ ดอก เบื้องบนมีดอกบัวบาน ๓ ดอก นอกจากซุ้มเสมายังมีเกยอยู่บนกำแพงแก้ว คือ ทิศเหนือ ๔ เกย ทิศใต้ ๔ เกย สร้างในสมัย รัชกาลที่ ๓ เช่นเดียวกับซุ้มเสมา ทำด้วยหินอ่อน สีเทา ใช้สำหรับประทับไปรยทานแก่พลกนิกร ในงานพระราชพิธี เรียกว่า **เกยไปรยทาน**

กำแพงแก้วพระอุโบสถ มีซุ้มประตูด้านละ ๒ ซุ้มรวม ๘ ซุ้ม ลักษณะเป็นซุ้มคูหาแบบหน้านาง มียอดคล้ายพระเจดีย์

พระประธาน ในพระอุโบสถ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ โปรดให้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นนรงค์หริรักษ์ หล่อขึ้น เมื่อสถาปนาพระอุโบสถ ได้รับพระราชทานนามในรัชกาลที่ ๔ พระนามว่า **พระพุทธตรีโลกเชฏฐ์** เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง ๑๐ ศอก ๘ นิ้ว เบื้องหน้าพระพุทธตรีโลกเชฏฐ์ มีพระพุทธรูปองค์หนึ่ง และรูปพระอสีติมหาสาวก ๘๐ องค์ นั่งฟังพระธรรมเทศนาสร้างด้วยปูนปั้นระบายสี

พระวิหารหลวง เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก หลังคาลาด ๒ ชั้น มุงกระเบื้อง ประดับช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ อยู่บนฐานทักษิณ ๒ ชั้น มีกำแพงแก้วกรุกระเบื้องปูล้อมรอบ อยู่ทางทิศเหนือของเขตพุทธาวาส หันหน้าออกสู่ถนนบำรุงเมือง สร้างในรัชกาลที่ ๑ เมื่อปีพุทธศักราช ๒๓๕๐ สำเร็จในสมัยรัชกาลที่ ๓ รูปแบบพระวิหารจำลองแบบพระวิหารพระมงคล

บพิตร (หลังเดิม) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระประธาน พระนามว่า **พระศรีศากยมุนี** ซึ่งอัญเชิญมาจากกรุงสุโขทัย เป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยโลหะ ปางมารวิชัย ด้านหลังบัลลังก์พระศรีศากยมุนี มีภาพสลักศิลปะสมัยทวารวดี ๑ แผ่น เป็นภาพสลักนูนปิดทอง ปางยมกปาฏิหาริย์ และภาพพระพุทธรูปองค์ทรงแสดงพระธรรมเทศนาในสวรรค์ชั้นดุสิต ผนังภายในมีภาพจิตรกรรมเล่าเรื่องไตรภูมิภพ เป็นฝีมือช่างในสมัยรัชกาลที่ ๒ และรัชกาลที่ ๓ บานประตูเป็นไม้แกะสลัก สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๒ บานกลางด้านหน้าเดิมเป็นฝีมือพระหัตถ์รัชกาลที่ ๒ ลายแกะสลักงดงามมาก เป็นลายพันธุ์พฤกษาซ้อนกัน ๓ ชั้น มีภาพสัตว์ประกอบ ต่อมาเกิดเพลิงไหม้ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๐๒ บานประตูเสียหายบางส่วน จึงถอดมาเก็บรักษาไว้ ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ และจำลองขึ้นใหม่ติดไว้ดังเดิม

เมื่อวันที่ ๔ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๙๓ ได้ัญเชิญพระบรมราชสรีรังคาร พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลรัชกาลที่ ๘ มาบรรจุที่ผ้าทิพย์ด้านหน้าพุทธบัลลังก์พระศรีศากยมุนี

รอบพระวิหาร มีฉะหรือพระเจดีย์ศิลาแบบจีน ตั้งอยู่บนฐานทักษิณเป็นละ ๖ ชั้น จำนวน ๒๘ หลัง หมายถึงพระพุทธเจ้า ๒๘ พระองค์ และมีน้ำสำริด ๒ ตัว หล่อเมื่อปีพุทธศักราช ๒๓๘๒ ต่อมาหล่อเพิ่มอีก ๖ ตัว ตั้งประจำที่มุมฐานทักษิณพระวิหารชั้นล่าง และชั้นบน มุมละ ๑ ตัว รวม ๘ ตัว

พระวิหารทิศ อยู่ตรงมุขเฉียงทั้ง ๔ มุมของพระวิหาร เป็นศาลาโถงทรงไทยขนาดย่อม วางขนานไปตามแนวนอนกับพระวิหารใหญ่ มีพระพุทธรูปประดิษฐานศาลาละ ๒ องค์ คือ หลังทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ประดิษฐานพระพุทธรูปยืนปางห้ามพระแก่นจันทน์และพระไสยาสน์ หลังทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ประดิษฐานพระพุทธรูปยืนปางประทานพร และพระพุทธรูปปางสมาธิ หลังทิศตะวันออกเฉียงใต้ ประดิษฐานพระพุทธรูปยืนปางห้ามพระแก่นจันทน์ และพระพุทธรูปปางสมาธิ หลังทิศตะวันตกเฉียงใต้ ประดิษฐานพระพุทธรูปยืนปางห้ามญาติ และพระพุทธรูปยืนปางทรงจักร

พระระเบียง สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๓ ล้อมรอบพระวิหารศรีศากยมุนี ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นปิดทองรวม ๑๕๖ องค์ กึ่งกลางพระระเบียงแต่ละด้านมีประตูเข้าออก ๑ บาน บานประตูด้านนอกเขียนลายรดน้ำ ด้านในเขียนภาพทวารบาล ผนังด้านในเขียนสีเป็นลายดอกไม้ร่วงสลักกับนภกบิน

ศาลาลอย อยู่ชิดแนวกำแพงด้านทิศเหนือหน้าพระวิหารรวม ๔ หลัง สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๔ เคยใช้เป็นสถานที่ประทับทอดพระเนตรพิธีโล้ชิงช้าของพระเจ้าแผ่นดินและพระบรมวงศานุวงศ์ และใช้เป็นพลับพลาเปลื้องเครื่อง ต่อมาเมื่อเลิกพิธีโล้ชิงช้าแล้วใช้เป็นสถานที่ศึกษาภาษาบาลีของพระภิกษุสามเณร

สัตตมหาสถาน หมายถึง สถานที่สำคัญ ๗ แห่ง เป็นสถานที่ที่พระพุทธเจ้าประทับภายหลังจากตรัสรู้แล้ว คือ พระศรีมหาโพธิ์ อนิมิสเจดีย์ รัตนจงกรมเจดีย์ รัตนฆรเจดีย์ อชปาลนิโครธ มุจลินท์ และราชายนตนะ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้สร้างจำลองไว้ในบริเวณทิศตะวันออกของพระวิหาร (ด้านถนนอนุสาวรีย์) ในสมัยรัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๕ ใช้บริเวณสัตตมหาสถานนี้เป็นสถานที่เวียนเทียนในวันวิสาขบูชา มีการตกแต่งสถานที่ด้วยพระพุทธรูปประทีป ธงทิวต่าง ๆ มีโถ้ระฆังของพระราชอาคันตุกะ พระฐานานุกรม และพระเปรียญตั้งเป็นพุทธบูชาตลอดจนรับเสด็จพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ ต่อมาเมื่อมีการตัดถนนอนุสาวรีย์ ทางวัดได้สร้างกำแพงติดกับบริเวณสัตตมหาสถาน พิธีเวียนเทียนจึงต้องย้ายไปจัดในบริเวณรอบพระวิหาร

ศาลาติน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าศาลาราย อยู่ข้างซุ้มประตูทางเข้าพระวิหาร ด้านทิศตะวันออก ๒ หลัง อยู่ข้างซุ้มประตูทางเข้า ด้านหน้าพระอุโบสถ ๒ หลัง ผนังภายในมีแผ่นศิลาสีดำ สลักภาพฤๅษี ดัดตนในท่าต่าง ๆ ศาลารายด้านทิศใต้พระอุโบสถ มี ๔ หลัง ผนังภายในมีแผ่นศิลาสีดำ สลักภาพชาดกต่าง ๆ และมีสุภาภิตอธิบายชาดก

พระตำหนักสมเด็จพระสังฆราช เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน หลังคามุงกระเบื้อง ใช้เก็บสิ่งของ เครื่องใช้ส่วนพระองค์ของสมเด็จพระสังฆราช (แพ ตีสุนทรเทวมหาเถร) เช่น เตียง ตาลปัตร บาตร ย่าม ใต๊ะหมู่ เครื่องลายคราม เครื่องแก้วเจียรระโน และสิ่งที่ได้รับพระราชทาน

อาคารหอไตร เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน หลังคามุงกระเบื้อง ๓ ชั้น ชั้นที่ ๑ เรียกว่า ห้องใต้พระตำหนัก ชั้นที่ ๒ ใช้เก็บสิ่งของมีค่า เช่น ตู้ไม้สลักปิดทอง และเครื่องลายคราม เป็นต้น ชั้นที่ ๓ ให้นำมูเก็บสิ่งของของสมเด็จพระวันรัต (แดง) อุปัชฌาย์ของสมเด็จพระสังฆราช (แพ ตีสุนทรเทวมหาเถร) ห้องทางทิศเหนือเก็บพระพุทธรูปและเครื่องแก้วเจียรระโน พระพุทธรูปสำคัญ คือ **หลวงพ่อดำ** เป็นพระพุทธรูปสมัยเชียงแสนรุ่นแรก ซึ่งสมเด็จพระสังฆราช (แพ ตีสุนทรเทวมหาเถร) ทรงได้มาจากวัดไตรมิตรวิทยาราม

ศาลาการเปรียญ อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเขตสังฆาวาส สร้างเมื่อปีพุทธศักราช ๒๓๗๘ เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน หลังคามุงกระเบื้อง ลักษณะทรงไทย ลักษณะงดงาม โดยเฉพาะลวดลายปูนปั้นที่หน้าบันและบันลุ่ม พระพุทธรูปประธานในศาลาการเปรียญคือ **พระพุทธเสฏฐมุนี** ซึ่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้หล่อด้วยทองเหลืองกลักฝิ่นที่จับมาทำลายเมื่อปีพุทธศักราช ๒๓๘๒ ขนาดหน้าตักกว้าง ๑ ศอก ๑ คืบ ๑ นิ้ว รอบศาลาการเปรียญมีศาลารายล้อมรอบ ๖ หลัง

หอรระฆัง อยู่ระหว่างศาลารายทางทิศตะวันออกของศาลาการเปรียญ เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนทรงแปดเหลี่ยม หลังคาเหมือนป้อมแบบยุโรป ภายในมีบันไดเวียนขึ้นข้างบน ผนังตอนบนเจาะเป็นซุ้มโปร่งทุกด้านเพื่อให้มองเห็นระฆัง

พระบรมราชานุสาวรีย์

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ ประดิษฐานอยู่ด้านหน้าพระวิหารหลวง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้เสด็จพระราชดำเนินไปถวายเครื่องราชสักการะ และมีพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลคล้ายวันสวรรคต พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ในวันที่ ๙ มิถุนายนทุกปี และโปรดให้รับมูลนิธิอัฐมราชานุสรณ์ไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์

ปัจจุบัน **พระวิสุทธาธิปัตติ** (วีระ ภาททจารี) เป็นเจ้าอาวาส